

HOOFDSTUK 1

Sport: definitie

1.1 DEFINIËRING

De term sport staat voor een brede waaier van activiteiten. De vraagstelling “Wat is sport?” beantwoorden, is niet eenvoudig. Oorspronkelijk was het woord ‘sport’ verbonden met de aristocratische vrijetijdsbestedingen paardrijden, het doden of aanvallen van dieren, jagen, schieten en schermen maar dergelijke activiteiten sport noemen verdween vanaf de 19de eeuw. In recentere tijden ontstonden diverse definities van sport. Guttman² omschreef sport als *‘speelse fysieke activiteiten’*. Speels betekende dat de wedstrijden niet gericht zijn op het bereiken van een bepaald nut en naast fysieke inspanningen intellectuele bekwaamheid nodig was. In een latere fase onderscheidde hij de vormen spel, spelen, competitieve spelen en sporten. Hij gebruikte hiervoor een organigram waarbij de oorsprong bij het spel ligt.

Figuur 1.1 Sportdefinitie volgens Guttman

² Guttman A.(1978) From ritual to record: the nature of modern sport, New York, Colombia Un Press en Guttman A.(1988) A Whole new ball game: a interpretation of American sports, Chapel Hill, University North Carolina Press

Op deze wijze onderscheidde hij sport van alle andere vormen van vrijetijdsbesteding. De kritiek op deze indeling is dat elke sport competitief moet zijn. Activiteiten zoals joggen, fietsen, wandelen en zwemmen zijn veelal recreatievormen en eerder niet op prestatie gerichte lichamelijke activiteit buiten competitief verband met als belangrijke rol het leggen en onderhouden van een fysieke conditie en sociale contacten. De laatste jaren gebruiken we voor deze laatste vormen de term 'breedtesport'. Het zijn deze breedtesporten met hun volksgezondheidsargumenten die we in de westerse landen als verdienstengoed³ kunnen beschouwen en die via overheidssubsidiëring worden ondersteund.

Het Europese sportcharter adopteerde in 1993 de definitie

*"Sport means all forms of physical activity which, through casual or organised participation, aim at expressing or improving physical fitness and mental well-being, forming social relationships or obtaining results in competition at all level"*⁴

en de Vlaamse Sportraad⁵ definieerde sport als

"Fysieke activiteiten met een gereguleerde organisatie en met cardiovasculaire of trainingseffecten die een persoon in gezonde, milieuvriendelijke, ethische en medische verantwoorde omstandigheden verricht"

Het Nederlandse Mulier Instituut⁶ stelde:

"Sport is een menselijke activiteit die veelal plaatsvindt in een specifiek organisatorisch verband maar ook ongebonden kan worden verricht, doorgaans met gebruikmaking van een – al dan niet in de eigen woonplaats gesitueerde – ruimtelijke voorziening en/of omgeving, op een manier die is gerelateerd aan voorschriften en gebruiken die in internationaal verband ten behoeve van prestaties met een competitie- of wedstrijdelement in de betreffende activiteit of verwante activiteiten tot ontwikkeling zijn gekomen... Sport is tevens een benaming voor de verzameling van menselijke activiteiten waarop de gegeven definitie van toepassing is".

3 Verdienstengoederen zijn goederen waarvan de consument door de overheid ondersteund worden. Dit is een gevolg van het feit dat de consument, in dit geval de maatschappij, er anders te weinig aandacht aan zou besteden wegens te weinig interesse of om financiële redenen. Lees hierover meer in Dejonghe T. (2019) Sport en economie: samen in de spits, Nieuwegein, Arko Sports Media

4 Gratton C. & Taylor P. (2000) Economics of sport and recreation, London, E & FnSpon, p.7

5 De Bosscher V. & De Knop P. (2016) De organisatie van de sport in Vlaanderen, Brussel, VUB-Press

6 Mulier Instituut, 'Definitie van sport en sporter', <http://www.mulierinstituut.nl/monitoring/rso/verantwoording/>

Uit al deze definities blijkt dat er van een eenduidige en duidelijke afbakening van wat al dan niet tot sport behoort, geen sprake is. De Europese Commissie besliste in 2006 om 'sport' als een afzonderlijke economische sector te benaderen. Zij namen als definitie voor actieve sportbeoefening:

“Sport originated from physical education and is in this context most of the time defined as all form of physical activity that contributes to physical fitness, mental well-being and social interaction, such as play, recreation, organised or competitive sport, and indigenous sports and games”⁷

In 2007 nam de Europese Commissie de Vilniusdefinitie⁸ aan die een meer economische oriëntering had. In deze economische definitie worden alle industrieën die goederen en diensten produceren voor de sport en alle sectoren waarvoor sport een belangrijke input is, zoals bijvoorbeeld toerisme en media, meegeteld. Deze definitie gaat buiten het kader van dit boek waar we ons bij de meer traditionele definities houden.

In Vlaanderen is sport een gemeenschapsmaterie en is de sportadministratie in handen van Sport Vlaanderen⁹. In 1999 stelden zij een lijst van sporttakken op die in 2001 uiteindelijk leidde tot een lijst van 75 erkende Vlaamse sport- en multisportfederaties in 2025. Deze lijst wordt om de vier jaar herzien, maar

7 Dejonghe T.(2006) The economic impact of sport, report of the Consultation Conference with the European sport movement on the role of sport in Europe, Brussel, Europese Commissie, 29-30 juni 2006, 4p.

8 The Vilnius Definition of Sport – an economic definition of sport agreed by the EU Working Group on Sport and Economics in 2007 – distinguishes between a statistical, a narrow and a broad definition of sport as follows:

- Statistical Definition: comprised of NACE 92.6 Rev. 1.1 (“Sporting activities”, the only part of the sport sector having its own NACE category).
- Narrow Definition: all activities which are inputs to sport (i.e. all goods and services which are necessary for doing sport) plus the Statistical Definition.
- Broad Definition: all activities which require sport as an input (i.e. all goods and services which are related to a sport activity but without being necessary for doing sport) plus the Narrow Definition

9 Tot 2015 gekend onder de naam BLOSO, het Agentschap voor de Bevordering van de Lichamelijke Ontwikkeling, de Sport en de Openlucht recreatie.

zorgde ervoor dat ‘sporten’ zoals bridge, schaken, vinkenzetting¹⁰, duivenmelken, ... niet meer als ‘sport’ erkend werden.

Figuur 1.2 Vinkenzetting in De Pinte (eigen foto)

Box 1.1. Denksporten zoals schaken komen niet in aanmerking voor erkenning als sport door de Vlaamse Overheid

Vlaams parlementslic Koen Van Den Heuvel (CD&V) wees Muyters erop dat deze niet-erkenning een aantal negatieve implicaties heeft voor de schaaksport op het vlak van ondersteuning, verschillende behandelingen op lokaal en provinciaal niveau, gebruik Bloso-infrastructuur voor grote evenementen, ...

“Om in aanmerking te komen voor basissubsidies moeten de Vlaamse sportfederaties via de sportclubs sportactiviteiten aanbieden met voldoende en regelmatige fysieke inspanning. Het doel van de activiteiten moet zijn de lichamelijke ontwikkeling te stimuleren of de lichamelijke conditie op peil te houden of te verbeteren. Het

¹⁰ Vinkenzetting is een wedstrijd waarbij de vinkenier zich met een vinkenkooi opstelt langs een weg, met telkens ongeveer twee meter tussen vinkenier en vink. Ze tellen gedurende een uur het aantal *liedjes* van de vink door te turven (met een krijtje streepjes trekken op een houten telstok). De eigenaars van de vink bevinden zich telkens bij de vinkenkooi twee meter verder, zodat ze een zekere controle hebben over het tellen van de liedjes van hun eigen vink. De vinkenkooien zijn geblinderd door melkglas, zodat de vink enkel licht en donker ziet, en niet afgeleid wordt. Zo zal de vink ongestoord zoveel mogelijk juiste liedjes zingen. De winnaar van de wedstrijd is de eigenaar van de vink die het meeste liedjes heeft gezongen.

is duidelijk dat bij het beoefenen van denksporten geen van deze aspecten aanwezig is”, aldus Muyters.

Belga: 6 augustus 2010

Schaken is geen sport, zegt Raad van State

De Raad van State kent schaken niet langer het statuut van sport toe. De Franstalige schaakfederatie van België was bij de Raad in beroep gegaan tegen een beslissing van de regering van de Fédération Wallonie-Bruxelles. In 2011 weigerde die de schaakfederatie te erkennen en te subsidiëren als sportbond. De schaakfederatie heeft verschillende argumenten die moeten aantonen dat schaken toch een sport is zoals alle andere. Zo voert ze aan dat de hersenen een orgaan zijn zoals elk ander orgaan, dat getraind kan worden als een biceps. Daarnaast verwijst de federatie naar de antidopingcontrole die de Franstalige Gemeenschap in 2010 hield tijdens een toernooi in Roux.

Maar de Raad van State legde alle argumenten naast zich neer. Volgens de Raad zijn *“hersenoefeningen, zoals schaken, geen sportieve activiteit omdat daar geen enkele fysieke inspanning voor nodig is”*. Schaken wordt in Frankrijk, Duitsland en Nederland wel als een sport beschouwd.

La Dernière Heure: 04 juni 2013

Hoofdstuk 1	Sport: Definitie	19
Hoofdstuk 2	De evolutie van traditionele naar moderne sporten	25
2.1	De traditionele spelen	25
2.2	Traditionele spel/sport – recreatiesporten – moderne sporten	26
2.3	De International World Games en European Games	35
Hoofdstuk 3	Ontstaan van moderne sport	41

HOOFDSTUK 2

De evolutie van traditionele naar moderne sporten

2.1 DE TRADITIONELE SPELEN

“Traditional games are associated with weakly centralised societies, where most of the power lies within the community itself”¹¹

In de middeleeuwen bestonden vier sporttypes:

- tornooien;
- jacht en andere activiteiten, waarbij dieren gebrutaliseerd werden;
- boogschietwedstrijden;
- volksspelen.

De tornooien en de jacht waren het privilege van ridders en landedellieden. De stedelijke middenstand beoefende het boogschieten en buksschieten en het gewone volk nam deel aan volksspelen en dierenbrutaliteiten. De elitaire spelen dienden voor het aanleren van vaardigheden nodig bij jacht, transport en oorlog. Ze waren plaatsgebonden met rudimentaire regels en hadden een gewelddadig karakter. De functie van dergelijke spelen lag in hun opvoedende waarde. Ze werden beschouwd als een stap naar de volwassenheid. In de toenmalige gesloten landbouwmaatschappij vertoonden de traditionele volksspelen een grote regionale verscheidenheid. Ze waren gebaseerd op de lokale omgeving, feestdagen en tradities, waarbij de impact van de religie in de tijd afnam. De hoge mate van deelname, het plaatsvinden op feestdagen en het spelen op een grote ruimte waren typische kenmerken van deze vrijetijdsbestedingen.

¹¹ Arnaud P.(1998) Sport and international relations before 1918, in “Arnaud P. & Riordan J.(eds) “Sport and international politics”, London, E & Fn Spon, p.15

Box 2.1: De vier Gentse hoofdgildes

Tot aan de Franse Revolutie had de stad Gent vier hoofdgildes die borg stonden voor de veiligheid van de stad.

- Sint-Jorisgilde: kruisboogschutters (°1314)
- Sint-Sebastiaansgilde: handboogschutters (°1322)
- Sint-Antoniusgilde: kolveniers (buksschieters) (°1498)
- Sint-Michielsgilde: schermers (°1613)

Deze gildes namen deel aan feestelijkheden maar verloren geleidelijk aan hun functie. Ze werden diverse malen ontbonden en terug opgestart en evolueerden in bepaalde gevallen tot sportverenigingen.

Bron: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Sint-Jorisgilde_\(Gent\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Sint-Jorisgilde_(Gent))

2.2 TRADITIONELE SPEL/SPORT – RECREATIESPORTEN – MODERNE SPORTEN

“Modern is the word we use to describe the nature of such a transformed society; it encompassed the cultural changes that necessarily accompany the constitution of political economic structures”¹²

2.2.1 Onderscheid tussen traditionele en moderne sporten

‘Modern’ in het bovenstaande citaat staat in contrast met ‘traditioneel’ en gebruiken we bij de indeling van de diverse sportieve activiteiten. Het opkomen van de moderne sporten met nationale en internationale administratieve omkadering leidde tot een dalende populariteit van de lokale traditionele spelen/sporten. De opdeling tussen beide vormen geeft een goed overzicht van het onderscheid tussen Europese traditionele spelen en moderne sporten.

¹² Taylor P.(1996) The way the modern world works, world hegemony to world impasse, Chichester, Wiley Pub, p.4

Traditionele spelen	Moderne sporten
Informele organisatie geworteld in de lokale sociale structuren	Specifieke formele organisatie, geïnstitutionaliseerd, gedifferentieerd op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal niveau
Beoefend tijdens festiviteiten	Losgekoppeld van festiviteiten en vervangen door andere tijdsindeling: vrije tijd/arbeid
Eenvoudige en ongeschreven reglementen gelegitimeerd door tradities	Geschreven reglementen, pragmatisch uitgewerkt en gelegitimeerd op rationeel-hiërarchische bureaucratische wijze
Variërend spelpatroon; veranderingen in de tijd; element plezier, muziek en rituele spiritualiteit aanwezig	Veranderingen institutioneel bepaald door bureaucratie. Plezier en muzikale elementen verdwijnen gedeeltelijk
Regionale verschillen in reglementen, grootte en vorm van bal, speelveld, ...	Nationaal en internationaal gestandaardiseerde reglementen
Geen ruimtelijke begrenzing van het speelveld, tijdsduur en aantal deelnemers, niet noodzakelijk evenveel deelnemers in beide ploegen	Alles gelimiteerd via reglementen, het aantal deelnemers van beide ploegen is gelijk
Sterke invloed van natuurlijke en sociale verschillen in het spelpatroon (kerkplein, marktplein, heuvels, vlakke, ...)	Minimalisering van de verschillen in de ruimtelijke omgeving. De sportruimte geraakt geïsoleerd van de alledaagse omgeving
Lage rol (arbeids)verdeling tussen de spelers. Beide seksen en alle leeftijden kunnen deelnemen	Grote rolverdeling en specialisatie. Opdeling man/vrouw en leeftijdscategorieën
Geen onderscheid tussen spelers en toeschouwers	Sterk onderscheid tussen spelers en toeschouwers
Informele sociale controle door de spelers zelf binnen de context van het spel	Formele sociale controle door de bureaucratische instituties officieel aangestelde personen die de spelers kunnen straffen
Hoog niveau van getolereerd fysiek geweld en emotionele spontaniteit	Laag niveau van getolereerd fysiek geweld, hoge controle op de emoties
Open en spontane vorm van <i>'battle excitement'</i>	Gecontroleerde en gesublimeerde vorm van <i>'battle excitement'</i>
Nadruk op fysieke kracht; 'de sterke man'	Nadruk op vaardigheid en fysieke kracht, productie van resultaten en kwantificering van de records. Sterk prestatiegericht
Lokaliteit primeert boven nationaliteit en internationaliteit	Nationale identificatie en resultaatgericht

Traditionele spelen	Moderne sporten
Sterke gemeenschapsdruk om deel te nemen: individuele identiteit ondergeschikt aan de groepsidentiteit. Integratie in de lokale identiteit belangrijk	Individueel gekozen als recreatie, individuele identiteit zeer belangrijk, test van de identiteit naar specifieke vaardigheden
Steunend op traditionele waarden (traditionalisme en paganisme/christendom)	' <i>Citius, altius, fortius</i> '-principe, olympische ideologie en rationalisme
Lokale belangrijkheid van de wedstrijd, relatieve gelijkheid van spelvaardigheden tussen de ploegen, geen mogelijkheid voor nationale reputatie of betaling	Nationaal en internationaal belangrijker dan het lokale, opkomst van elitespelers en ploegen, mogelijkheid voor nationale en internationale reputatie, tendens naar 'monetair' worden van sport

Tabel 2.1

Het onderscheid tussen traditionele spelen en moderne sport.¹³

Het ontbreken van gestandaardiseerde reglementen en een bureaucratische organisatie waren de belangrijkste factoren die de internationalisering van de traditionele sporten afremden. Ze vertoonden door de afwezigheid van ruimtelijke contacten een sterke vorm van lokalisme. De opkomst van de prestatiesporten kunnen we koppelen aan de opkomst van de moderne prestatie maatschappij. De veranderingen in de sportwereld zijn een eenrichtingsverkeer van traditioneel naar modern. Waar traditionele sporten overleven, nemen ze bepaalde karakteristieken van de moderne sporten over. De binding met het geloof verdween en het gebruikte materiaal en de sportfaciliteiten werden aangepast om de prestaties te optimaliseren. De belangrijkste onderscheidende karakteristieken tussen een moderne sport en zijn traditionele versie is de aanwezigheid van de volgende voorwaarden:

- **secularisme**: de moderne sporten hebben geen binding of relatie met het religieuze;
- **egalitair**: de deelnemers zijn onderworpen aan dezelfde reglementen en theoretisch mag (kan) iedereen deelnemen;
- **bureaucratisering**: het ontstaan van lokale, regionale, nationale en internationale organen die overkoepelen. Zij organiseren de competities op ieder niveau en oefenen toezicht uit op de naleving en verandering van de reglementen;
- **specialisatie**: de evolutie naar gespecialiseerde rolpatronen en speelposities;

¹³ Gebaseerd op Dunning E. & Sheard K. (1979) *Barbarians, gentlemen and players: a sociological study of the development of rugby football*, Oxford, Martin Robertson; Augustin J-P (1995) *Sport géographie et aménagement*, Paris, Nathan Université Press; Eichberg H. (1998) *Body cultures: essays* by Henning Eichberg, Bale J. & Philo (eds), London, Routledge

- **rationalisatie:** aanpassing van de reglementen, atleten trainen wetenschappelijk en het materiaal verbetert. In deze context kunnen we het fenomeen professionalisme passen;
- **kwantificering:** introductie van statistieken, rangschikkingen en tabellen;
- **obsessie van records:** het streven naar het principe van ‘*citius, altius, fortius*’.

Figuur 2.1 Duplantis verbrak al voor de tiende maal het wereldrecord polstokspringen

De lokale traditionele vrijetijdsbestedingen vormden zich geleidelijk aan om naar de moderne internationale sporten. Het idee van sportrecords is de talisman van moderne sport en zijn de verheerlijking van meetbare verwezenlijkingen. De precieze bepaling van tijd en ruimte is een noodzakelijk gegeven voor deze metingen en zijn afgeleid van het industriële productieproces. De evolutie van traditionele naar moderne sport voltrok zich grotendeels in de periode 1700 tot 1900. De omvorming van sportachtig vermaak naar moderne sporten met internationale erkenning zullen we in dit boek ‘versporting’ noemen. Dit versportingsproces gebeurde in diverse fases:

- 1) traditioneel sportstadium;
- 2) de vorming van clubs;
- 3) het installeren van reglementen en het oprichten van nationale bureaucratische instituties = moderne sportfase (de nationale bonden);
- 4) de verspreiding (diffusie) en de aanvaarding van de moderne sport in andere regio's en landen;
- 5) de vorming van een internationale bureaucratie (de internationale bonden).

De traditionele sporten zijn in sommige gevallen, met of zonder aanpassingen aan de moderniteit, blijven bestaan. In Vlaanderen ondersteunt en promoot de vereniging Vlaamse Traditionele Sporten (VlaS) de beoefening van de traditionele sporten in clubverband.¹⁴

Box 2.2. Fierljeppen, pelota Vasca, krachtbal, kaatsen, krulbollen en staande wip: een korte beschrijving

Polstokverspringen/fierljeppen is een traditionele Nederlandse sport. Het maken van een fierljepsprong bestaat uit verschillende onderdelen die gezamenlijk moeten leiden tot een goede afstand. De sprong begint met het maken van een korte felle sprint naar de polsstok, gevolgd door een goede insprong, het klimmen naar de top van de polsstok om uiteindelijk met een afsprong in een zandbed te landen.

Pelota Vasca is een spel waarbij twee spelers of teams elkaar een bal van ongeveer 5 cm doorsnede via een muur toespelen. De bal wordt teruggeslagen met de hand, een racket (*pala* of *paleta*) of zoals in de variant Jai Alai met een *zesta punta*, een kleine gebogen mand. De bal mag slechts eenmaal op de grond stuiten voordat hij teruggespeeld wordt. De versie met de cesta wordt Jai Alai genoemd en de bal kan hier snelheden tot 300 km per uur bereiken. Naast Basenland wordt de sport beoefend in de voormalige Spaanse kolonies. Sinds 1952 wordt een Wereldkampioenschap georganiseerd waarbij het grootste deel van de medailles naar Spanje, Frankrijk, Argentinië, Mexico en Uruguay gaan.

Krachtbal: een sport in Vlaanderen geboren. Krachtbal is een van de weinige, zo niet de enige, balsport die in Vlaanderen (België) is ontstaan. Krachtbal kende

¹⁴ Het betreft hier de traditionele Vlaamse sporten zoals: balboogschieten, beugelen, boogschieten op liggende en staande wip, bukschieten, curve bowls, flessenschieten met jachtgeweer en luchtkarabijn, flessenschieten, golfbiljart, katapult, klepschieten, kruisboog, handboog, krulbol, paapgoeien, gaaibollen, manchetbaan Kegelen, sjoelen, struifvogel, touwtrekken, trambol, bukschieten, vlegeldorsen en traditioneel karabijnschieten (www.vlas.be, 16/02/2021).

zijn ontstaan in het Vrij Technisch Instituut te Brugge. Op 26 december 1962 werd krachtbal voor het eerst aan het publiek voorgesteld en in 1963 werd een experimentele competitie georganiseerd. Een krachtbalveld meet minimum 38x14 meter en is door de middellijn in twee gelijke delen verdeeld. Op 9 meter van de middellijn is de vrije worplijn. Dit is de dichtste plaats vanwaar je naar het doelgebied, 4 meter verder gelegen, mag werpen. Een wedstrijd wordt betwist tussen twee ploegen van elk vier spelers. De aanvallende ploeg start aan de vrije worplijn van het eigen doelgebied en probeert in drie (of vier naar gelang van de categorie) worpen in het doelgebied van de tegenpartij te scoren. De werpwijze is niet vrij: enkel de nekworp en de rugworp (achterwaartse worp) zijn toegelaten. De volgende worp mag telkens genomen worden van op de plaats waar de bal na de vorige worp de eerste maal de grond raakte (= werpplaats). Zo schuif je op in de richting van het doelgebied van de tegenpartij. Zodra de kans zich voordoet, mag de aanvallende ploeg scoren. De verdedigers proberen in balbezit te komen door de bal op te vangen voordat die de grond raakt. Slagen ze daarin, dan mogen ze van op die plaats (= werpplaats) aanvallen. De andere ploeg stelt zich in ruitvorm op tegenover de werpplaats. Je scoort een doelpunt als de bal botst in het doelgebied van de tegenpartij. Krachtbal wordt naar gelang van de categorie gespeeld met een bal van een tot vier kg. Als we naar de hoogste afdeling kijken, merken we dat de locatie van de clubs nog steeds een weergave is van het oorsprongsgebied. De meeste zijn gelegen in de regio Brugge en Dendermonde.

Kaatsen: een sport gespeeld door de trekkers (arbeiders langs kanalen die boten trokken) langs de Dender en de kanalen in Henegouwen en Namen. Het is uitgegroeid tot een regionale sport in voornamelijk de provincies Henegouwen, Vlaams-Brabant, Namen, Oost-Vlaanderen en net over de grens in Frankrijk. Het speelterrein is 72m lang en bestaat uit twee gelijke trapeziums waarvan de zijden bij het groot spel 19m en 7m zijn. Een ploeg bestaat uit vijf spelers en de opslag gebeurt met de blote hand. Een wedstrijd wordt betwist in 15 spellen en de toekenning van een spel gebeurt zoals bij tennis (15-30-40 en spel). De sport heeft het vandaag moeilijk om te overleven daar de jeugd voor andere sporten kiest. Ooit was het bijvoorbeeld de populairste sport in het Pajottenland¹⁵ en deze telt vandaag nog vijf teams. Op zijn hoogtepunt in de jaren '70 van de vorige eeuw waren in Vlaanderen 58 clubs, vandaag nog 17. In de gouden tijden werden soms wedstrijden gespeeld voor 4.000 toeschouwers maar vandaag komen nog enkele tientallen, meestal oudere mensen, kijken.

¹⁵ Pajottenland is de zachtheuvelende streek ten zuidwesten van Brussel in de provincie Vlaams-Brabant. De regio is vandaag gekend voor zijn Lambiek en Geuzebier.

Krulbollen: Vlaamse bolsport. Het wordt gespeeld met een van kunststof gemaakte schijf (de bol of krulbol) op een baan van 11 tot 15 meter lang. Op 7 meter van elkaar zijn twee houten staken in de grond geplaatst. In de essentie bestaat het spel erin de bollen om het dichtst bij de staak te rollen. Er wordt steeds met twee ploegen gespeeld. Tijdens het spel onderscheidt men twee basistechnieken: het bollen en het schieten. Bij het bollen wordt de bol van één zijde van het speelveld zo dicht mogelijk naar de tegenovergestelde staak gerold. Het schieten wordt enerzijds gebruikt om bollen van de tegenpartij verder van de staak weg te stoten, anderzijds om bollen van de ploegmaat dichterbij te stoten.

Staande wip: Vlaamse boogschutsport. Je schiet naar gaaien (pluimen) met een diameter van 1 tot 4cm op een hoogte tot 28m. De schutter probeert de gaaien neer te halen door om de beurt te schieten. Indien meerdere gaaien aanwezig zijn op de staande wip, kunnen ze een vooraf bepaalde verschillende waarde bezitten. Eens per jaar wordt een wedstrijd gehouden voor de titel “koning” waarbij enkel naar de hoofdvogel wordt geschoten. De sport is vooral populair in Vlaanderen, Zeeuws-Vlaanderen en Noord-Frankrijk.

Figuur 2.2 Krulbollen (De Pinte eigen foto)

Figuur 2.3 De staande wip (Doornzele (Evergem) eigen foto)

Box 2.3. Ooit de populairste sport van ons land, maar 650 jaar oude kaatsen

Ooit was het de populairste sport in ons land, meer beoefend dan voetbal en atletiek. Maar anno 2021 lijkt kaatsen uitgekaatst. Met het einde van veelvoudig landskampioen en bekerwinnaar Amis Réunis uit Buizingen verdwijnt alweer een monument in de balsport. “We zijn niet de eerste en waarschijnlijk ook niet de laatste die ermee stopt.” Drie landstitels, negen Bekers van België, vier Supercups en winst op 48 nationale toernooien: Amis Réunis is een traditieclub in de kaatssport. Maar op een zucht van hun tachtigste verjaardag houdt de ploeg ermee op. De reden? De voorzitter wil na 23 jaar “in schoonheid afscheid nemen”, de overige bestuursleden beslisten mee op te stappen en geen enkele speler is bereid de rol over te nemen. “Het is nieuws dat ik niet wilde bekendmaken, maar het is helaas zo: eind september zal het doek vallen over onze traditieclub”, zegt Thierry Dufour, vertrekkend voorzitter van de Amis. “Eigenlijk bevestigen wij daarmee de trend van de jongste vijftien jaar, dat er minstens één club per seizoen stopt. Als ik mag afgaan op de geruchten, dan zullen andere op korte termijn volgen.” Cijfers van Kaatsentiteit Vlaanderen bevestigen de teloorgang van de sport. Vijftien jaar geleden waren er nog 35 clubs in Vlaanderen,

daarvan zijn 15 overgebleven. “We zijn op het einde van het seizoen opgelucht als er niet weer een club stopt”, stelt voorzitter Marcel De Tant van de koepelvereniging. “Ik zie de toekomst somber in. Onze geliefde sport dreigt dood te bloeden.” Beide heren geven dezelfde verklaring voor de teloorgang: het kaatsen is aan het vergrijzen. Ten eerste: vrijwilligers, die de clubs doen draaien, zijn doorgaans zestigplussers. Na decennialange inzet haken ze een voor een af. Dat is zowat het verhaal van Buizingen. En ten tweede: de jeugd is niet meer warm te krijgen. Zonder jeugdspelers geen doorstroming naar de eerste ploeg, en geen toekomst voor de club. Bakermat Dirk Van den Abbeele, gewezen speler en auteur van een boek over het kaatsen, vreest dat de desinteresse bij de allerjongsten de doodsteek kan worden. “Er is vandaag zoveel aanbod in de vrije tijd, nu ook door de hype van padel. Vroeger bestond dat niet. Kaatsen was tot en met de Tweede Wereldoorlog de populairste en meest beoefende sport in België.” Van den Abbeele, een prille zestiger, denkt met heimwee terug hoe straten tegen elkaar toernooien uitvochten. “Je kocht je kaatshandschoenen en -ballen in het winkeltje om de hoek, en je was vertrokken. Nu moet je die spullen speciaal laten maken. Dat is een barrière. Je mag in Vlaanderen ook niet meer op de openbare weg spelen. En pleintjes zijn zo heraangelegd dat er onvoldoende speelruimte is. De sport heeft het zelfs moeilijk in streken waar het altijd populair is geweest: het Pajottenland – tegen de grens met Henegouwen, de bakermat van het kaatsen in België – en de Denderstreek.” En dan zijn er de financiële problemen. Heel wat clubs vinden moeilijk sponsors voor hun weinig gemediatiseerde sport en zitten dus krap bij kas. Maar vergis u niet, er gaat wel degelijk geld om in het kaatsen. “Te veel zelfs”, meent Marcel De Tant. “Door de beperkte instroom van jeugdspelers is er voor de eerste ploeg een schaarste aan goeie kaatsers, die daardoor hun prijs kunnen opdrijven.” Zij gebruiken het arrest-Bosman uit het voetbal om transfervrij te vertrekken. “Reken maar dat ze weg zijn als ze een eurocent meer kunnen verdienen. Clubliefde bestaat niet meer.” Volgens De Tant verdient een gemiddelde kaatser “merkelijk meer” dan een voetballer in derde en vierde provinciale. Hij heeft bedragen van 20.000 euro per seizoen voor topspelers in eerste nationale horen vallen. Kan de teloorgang van het kaatsen worden gestopt? De Tant is pessimistisch. “Het is een vicieuze cirkel. Hoe minder clubs, hoe verder jeugdspelers moeten rijden. Die doen dat niet. En hoe minder jeugdspelers, hoe minder bestaansrecht voor de clubs.” Zo werkt kaatsen.

Bron: Dehandschutter W. (2021) Gedaan met kaatsen, Het Nieuwsblad 14/07/2021,p.7

2.3 DE INTERNATIONAL WORLD GAMES EN EUROPEAN GAMES

2.3.1 De International World Games

Een deel van de geïnstitutionaliseerde traditionele spelen staat op het programma van de **International World Games (IWG)**. De IWG zijn een internationaal multisportevenement bedoeld voor sporten die niet op de Olympische Spelen voorkomen en werden voor het eerst in 1981 in het Amerikaanse Santa Clara georganiseerd. Ondertussen waren de Wereldspelen 2022 in Birmingham (VS) met 99 deelnemende landen en 3457 atleten in 34 sporten aan hun elfde editie toe en vindt de editie van 2025 plaats in het Chinese Chengdu.

Figuur 2.4 Logo van de IWGA

België behaalde op de laatste Wereldspelen twintig medailles, waaronder elf gouden. Bart Swings behaalde viermaal goud in het skeeleren, het andere goud ging naar het duo Helena Heijens en Bram Röttger en team België in acrobatische gymnastiek, Florian Bayili en Licia Pourtois in jiu-jitsu, Nicolas Collin in het klimmen en Tinne Gilis in het squash. Verder behaalde België nog medailles in jiu-jitsu, korfbal, skeeleren, parkour, reddend zwemmen, touwtrekken en biljarten. Andere sporten op de World Games zijn aerobics, ritmische gymnastiek, trampolinespringen, artistiek rolschaatsen, dansen, thaiboksen, karate, sumo, kanopolo, vuistbal (Duitse vorm van volleybal), floorball (indoorvariant hockey), racquetball, beach handball, boogschieten, bowling, petanque, parachutespringen, ultimate frisbee, oriëntatietlopen, (inline) rollerhockey, softball, powerlifting,